

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 553/2023-46

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Jozefom Polákom, advokátom, Aleja slobody 50, Dolný Kubín, proti postupu Mestského súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. B5-29Cr/37/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. B5-29Cr/37/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava III **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B5-29Cr/37/2018 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **3 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava III **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava III **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B5-29Cr/37/2018. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie vo výške 7 500 eur. Zároveň žiada o náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenu Okresnému súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) 25. júla 2018 domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku [REDACTED], č. MD 03-9 z 21. júna 2018 (ďalej len „rozhodcovský rozsudok“). Spolu so žalobou sťažovateľ doručil okresnému súdu návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodcovského rozsudku. Mestský súd vydal uznesenie č. k. B5-29Cr/37/2018-137 z 26. júna 2023, ktorým odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodcovského rozsudku. O merite veci do dňa podania ústavnej sťažnosti rozhodnuté nebolo.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 553/2023-24 z 24. októbra 2023 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania, pričom v podstatnom uviedol, že okresný súd ho 11. októbra 2018 vyzval na zaplatenie súdneho poplatku. Následne 26. júna 2023 odložil vykonateľnosť rozhodcovského rozsudku. Sťažovateľ dosiaľ doručil predsedovi okresného súdu (v súčasnosti mestského súdu) 2 sťažnosti na prieťahy v napadnutom konaní. Na prvú sťažnosť na prieťahy z 8. septembra 2022 okresný súd neodpovedal a druhú sťažnosť na prieťahy sudkyňa poverená výkonom funkcie predsedu súdu vyhodnotila ako dôvodnú. Napriek uvedenému nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti meritórne rozhodnuté, pričom zatiaľ nebol nariadený ani termín pojednávania.

5. Sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že na základe žalobou napadnutého rozsudku je u súdneho exekútora JUDr. Jozefa Rišiana vedená exekúcia, exekučné konanie je vedené na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 27Ek/1057/2018. Návrh sťažovateľa na zastavenie exekúcie z dôvodu vedenia napadnutého konania bol uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 28. novembra 2019 zamietnutý a výkon exekúcie na základe rozhodcovského rozsudku trvá.

6. Podľa názoru sťažovateľa neexistuje žiaden legitímny dôvod, prečo nie je v napadnutom konaní po viac ako 6 rokoch od podania žaloby meritórne rozhodnuté, pričom vo veci nebolo nariadené ani jedno pojednávanie. Uvedeným postupom mestského súdu sa prehľbuje stav právnej neistoty sťažovateľa a stále sú mu vykonávané zrážky zo starobného dôchodku napriek tomu, že mestský súd odložil vykonateľnosť rozhodcovského rozsudku.

7. Sťažovateľ sa domnieva, že okresný súd (resp. mestský súd) sa v procese rozhodovania dopustil viacerých procesných pochybení, ktoré vážnym spôsobom zasiahli do obsahu ústavou garantovaných práv, pričom dôsledky tohto procesného postupu sú pre sťažovateľa finančného a emocionálneho charakteru a sú ťažko odstrániteľné.

8. Sťažovateľ poukázal na princíp právnej istoty a doktrínu legitímnych očakávaní a následne na to konštatoval, že nie je únosné, aby mestský súd ani po 6 rokoch od podania žaloby vo veci právoplatne nerozhodol.

9. Podľa názoru sťažovateľa rozhodovanie o žalobe o zrušenie rozhodcovského rozsudku tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Sťažovateľ je toho názoru, že svojím správaním neprispel k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. Svoje procesné povinnosti si vždy plnil v celom rozsahu a svojimi procesnými podaniami reagoval na nezákonnosť krokov protistrany, resp. na nezákonnosť rozhodnutí súdu. Zbytočné prietahy boli spôsobené výlučne postupom konajúceho súdu.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

10. Na výzvu ústavného súdu písomne reagovala predsedníčka mestského súdu, ktorá vo svojom vyjadrení zrekapitulovala doterajší priebeh procesných úkonov okresného súdu v napadnutom konaní. Zároveň uviedla, že k vecnej stránke ústavnej sťažnosti sa nedokáže vyjadriť, keďže mestský súd nie je nástupníckym súdom okresného súdu, ako aj kvôli tomu, že pôvodnej zákonnej sudkyňi 31. júla 2023 zanikla funkcia sudcu.

11. Podľa názoru predsedníčky mestského súdu na včasnosť vybavovania vecí a dĺžku konaní vedených na mestskom súde má vplyv skutočnosť, že bratislavské mestské sudy (bývalé okresné sudy) sú jednými z najviac zaťažených súdov v rámci Slovenskej republiky. Je to okolnosť, ktorá vyplýva z celkového počtu obyvateľov žijúcich, resp. pracujúcich v obvode týchto súdov a zároveň z celkového množstva obchodných spoločností tam sídliacich. Podporne poukázala aj na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, ktorý opakovane konštatuje porušenie práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, čo sa týka včasnosti vybavovania vecí a dĺžky konaní vedených na týchto súdoch.

III.2. Replika sťažovateľa:

12. Sťažovateľ vo svojej replike opätovne poukázal na skutkový stav uvedený v ústavnej sťažnosti a vyplývajúci zo súdneho spisu a nad rámec argumentácie uvedenej v ústavnej sťažnosti v podstatnom uviedol, že žiaden z argumentov predostretých mestským súdom nemá vplyv na dôvodnosť ústavnej sťažnosti. Zároveň uviedol, že od momentu podania ústavnej sťažnosti neboli zo strany mestského súdu vykonané žiadne opatrenia smerujúce k odstráneniu jeho právnej neistoty. Podľa názoru sťažovateľa neexistuje žiaden legitímny dôvod na to, aby mestský súd za obdobie viac ako 6 rokov od podania žaloby meritórne nerozhodol o predmete konania ani vo veci nenariadil žiadne pojednávanie. Zároveň je presvedčený, že konajúci súd sa v procese rozhodovania dopustil viacerých procesných pochybení.

13. Výšku požadovaného finančného zadost'učinenia považuje sťažovateľ za primeranú vzhľadom na rozhodovaciu činnosť mestského súdu v obdobných právnych veciach, rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, vek sťažovateľa (71 rokov) a jeho zdravotný stav, ktorý bol zhoršený aj v dôsledku

prebiehajúceho súdneho konania, celkovú dĺžku napadnutého konania a výšku vykonaných zrážok z dôchodku sťažovateľa za obdobie od 26. júla 2018, ktoré boli realizované na základe žalobou napadnutého rozhodcovského rozsudku.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti mestského súdu v napadnutom konaní.

15. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

16. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

17. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

18. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

19. Konanie o zrušenie rozhodcovského rozsudku patrí do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov, pričom ani zo súdneho spisu mestského súdu nevyplýva žiadna osobitná okolnosť, v dôsledku ktorej by bolo nevyhnutné označiť napadnuté konanie ako právne alebo fakticky (skutkovo) zložitú.

20. Pri hodnotení správania sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že z obsahu súdneho spisu nezistil žiadnu okolnosť, z ktorej by akokoľvek vyplynulo, že dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená správaním, resp. úkonmi sťažovateľa.

21. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietiahom, bol postup okresného súdu, teda v súčasnosti mestského súdu, v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj neefektívnym postupom, teda takým, ktorý nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

22. Zo skutočností vyplývajúcich zo súdneho spisu ústavný súd zistil, že zbytočné prietahy sa vyskytli už v úvodnom štádiu napadnutého konania, keď okresný súd po zaplatení súdneho poplatku žalobcom vykonal ďalší procesný úkon, a to vyžiadanie rozhodcovského spisu, až po takmer 6 mesiacoch. Okresný súd bol následne súvisle nečinný od 24. februára 2020, keď sa k žalobe vyjadril žalovaný, až do 26. júna 2023 keď mestský súd uznesením č. k. B5-29Cr/37/2018-137 odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku.

23. Ústavný súd berie na vedomie argumentáciu predsedníčky mestského súdu o nadmernej zaťažnosti bratislavských súdov a vysokom počte súdnych spisov, avšak zároveň poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej prietahy v konaní nemožno ospravedlniť všeobecne známou preťaženosťou sudcov ani množstvom procesných úkonov sudcu; je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, aby princípy súdnictva zakotvené v ústave i dohovore boli rešpektované, a prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe. Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na tento účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (m. m. IV. ÚS 337/2018).

24. Vzhľadom na skutočnosti vyplývajúce zo súdneho spisu, ako aj samotný fakt, že v napadnutom konaní nebolo po takmer 5 a pol roku od podania žaloby meritórne rozhodnuté, ústavný súd konštatuje, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. (výrok 1).

25. Vzhľadom na to, že v napadnutom konaní dosiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté, ústavný súd prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov (výrok 2).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

26. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). V prerokúvanom prípade ústavný súd považoval za primerané priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 3 000 eur pre sťažovateľa zo strany mestského súdu (výrok 3). V prevyšujúcej sume požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (výrok 5).

VI.

Trovy konania

27. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v požadovanej výške, teda v sume 530,86 eur, ktorú si sťažovateľ vyčíslil v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za 2 úkony právnej služby [prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur, čo spolu činí sumu 442,38 eur. Keďže právny zástupca sťažovateľa je registrovaným subjektom pre platbu dane z pridanej hodnoty, k predmetnej sume bolo potrebné pripočítať príslušnú výšku tejto dane. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu